

“Είναι κρίμα να βλέπουμε στο μέλλον τα καΐκια μόνο σε φωτογραφίες...”

Ρόμπερτ Μακέιμπ, Αμερικανός φωτογράφος.
(Από συνέντευξη στην “Καθημερινή”).

Τα προδομένα καΐκια

Ένα τρίπτυχο λιποψυχίας κι αυτοκαταστροφής

ΚΕΙΜΕΝΟ: Κυριάκος Παπαγεωργίου

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Φωτ. Αρχείο Ελληνικό Πανόραμα

Α' Ο ΚΑΠΕΤΑΝ ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Ο Κώστας Κ. – ανάλαφρα ας είναι η άρμη και το κύμα που ραντίζουν τη μνήμη του στον κήπο της θάλασσας – από τα μικράτα του θαλασσοπιωμένος, ταξιδεμένος μ' όλων των ειδών τα κύματα και τους ανέμους, καϊκτοής και ψαράς, μέσα σ' όλους τους καιρούς, διπλώσε το μεράκι του κι έφτιαξε, ύστερα από χρόνια πελαγώματα, το δικό του καΐκι, με τη βοήθεια σπουδαίων καραβο-

μαραγκών, στον ταρσανά της Σκιάθου κι αρμένιζε πασίχαρος το αρχιπέλαγος των Σποράδων.

Τόριξε κείνο το ξύλινο σκαρί στις θάλασσες τις άγριες και, χεροδύναμος όπως ήταν, πάλεψε με τα κύματα, τον πιο σίγουρο, αιώνιο και γνώριμο εχθρό του, από τα νιάτα του, κερδίζοντας μάχες κι αμάχες.

Πριν δεκάξι χρόνια μου μήνυσε στο Βόλο να τον επισκεφτώ στο νησί. Πήγα, δίχως δεύτερη σκέψη και το ίδιο βράδι μου ζήτησε να είμαι απίκο τ' άλλο πρωί, απ' τα χαράματα, στον ντόκο του Παπτηριού.

Είχε μαζί του ένα δημοσιογράφο του “ΕΦΟ-ΠΛΙΣΤΗ” και τον φαροφύλακα, που για χάρη τους θα ταξίδευε με το καΐκι του ως την Ψαθούρα, για έλεγχο κι επιθεώρηση του φάρου. Τρελάθηκα απ' τη χαρά μου. Ο καπετάν Κωσταντής μας “ξενάγησε” σε

κείνα τα άγνωστα νερά, αλλά πιο πολύ με “ξενάγησε” εμένα το υπέροχο ξύλινο σκαρί του που έσκιζε τα νερά, με μια ωμότητα συνταρακτική, ασυνήθιστη στα μάτια και τ’ αυτιά των θαλασσόλυκων.

Κάθισα στο παραπέτο κι έβλεπα τις ξύλινες δούγκες να μπήγονται ανάλαφρα στο νερό και να βγάζουν ένα θεϊκό ήχο από αφρίσματα, κι αναταράξεις, καθώς οι σπάνιες χρυσές ακτίνες του, όταν βυθίζονταν η πλώρα του νοερά με οδηγούσαν, κατευθείαν στα παλάτια της Κίρκης.

Η Ψαθούρα ήταν μια από τις ωραιότερες αναμνήσεις της “θαλασσινής” ζωής μου, αλλά ο “Καπετάν Κωσταντής” ήταν η πιο συνταρακτική, η οποία μου τράβηξε μια μαχαιριά στη μνήμη που έμεινε ανεξίτηλη κι άφησε για πολλά χρόνια το αίμα του χαραγμένο επάνω μου.

Πέρασαν τα χρόνια, ο καπταν Κώστας όργωσε θάλασσες και μεσονέρια, ποτίστηκε από γεγολεβάντες και σορόκου, κι έστησε καλάδες και δικτυουλκά, για τούνες, ροφούς και σκορπινάκια. Ηπια απ’ το ρούφουλα σωρούς τη βία και τ’

αλάτι, χάιδεψε την κουπαστή, τη μάσκα, το ποδόσταμο, σαν νάτανε παιδιά του. Ανάσπασε καπμούς και έρωτες μα πνίγηκε σε μια γουλιά νοσταλγία, ο αθεόφοβος...

Ωσπου ήρθε εκείνη η καταραμένη, η ρημάδα η “αποφράς” και τούταξε η Ευρώπη λαγούς με πετραχήλια, για να “γκρεμίσει” το σκαρί του, το μύθο δηλαδή και να το λησμονήσει.

Κιότρεψε ο καπετάνιος, φρύαξε, χολιάστηκε, μ’ αρνήθηκε στο τέλος.

Ομως η μήτρα του Κακού έβαλε αλλιώς το χέρι της. Κι άπλωσε στα χέρια του γιου του πλήθος αργύρια, ευρωντυμένα, προδοτικά.

Και του πήρε τα μυαλά. Ποιος δε θα κιότευε;

Ο νιος καπετάνιος που ονειρευότανε μια αξιόπλοη σκάφη πολυουρεθάνης, γεμάτη μικηλιμπίδια κι ηλεκτρονικά, με γουρούνα μηχανή, έπεισε τον πατέρα του ν’ αποκαθιλώσουν το ξύλινο καϊκι και να παραδώσουν άδειά του στον Εφιάλτη.

“Τί το θέλεις, ρε πατέρα, να κοψομεσιάζε-

σαι κάθε χρόνο, να τ' αφαλατίζεις, να το ξεστρειδώνεις και να το καλαφατίζεις; ”

Το πήγανε στον ταρσανά, πέρα κατά τον Αϊ-Δημήτρη, και χτυπιά τη χτυπιά, με σφυρί και με πριγιόνι, το λιανίσανε το δόλιο και σακάτεψαν την ψυχούλα του Κωσταντή.

Έτσι η ψυχή του καπετάνιου δεν άντεξε το αμόνι του πόνου και γρήγορα μας άφησε χρόνους.

Σήμερα ο καπτα-Γιάννης αρμενίζει με τον καινούργιο “Καπετάν Κωσταντή” τα Σποραδόνησα, ίσαμε το Σκαντήλι, τα Γιούρα και δώθε απ’ το Πιπέρι, πιπερίζοντας τη θάλασσα, με τούρμπο μηχανές και δίχτυα εισαγωγής, κι αλωνίζοντας το βυθό, διαβάζοντάς τον με τηλεκύματα, ψάχνοντας γόνο και φαμίλιες των ψαριών, να τα ξεσύρει, να τα καλάρει και να πλημμυρίσει με δαύτα την πλαστική κουβέρτα του αρμενιστή του...

Β' Η ΚΡΥΜΜΕΝΗ “ΔΟΞΑ” ΤΗΣ ΜΗΛΙΑΣ

Κατηφορίζοντας στη Μηλιά-Γιαλό τα πεύκα έχουν κυκλώσει το φυσικό

εκείνο αραξοβόλι και πρασινίζουν τον καθρέφτη του γιαλού.

Οι γιαλόπετρες, ξεπλυμένες και στρογγυλές ασπρίζουνε σαν φωτοστέφανο αγίας γαλήνης.

Δεν υπάρχει ψυχή εκείδά, τη μέρα τούτη του Οκτώβρη στη Μηλιά. Την εγκατέλειψαν ως κι οι τελευταίοι εραστές του Σεπτέμβρη.

Πουλιά κι αθρώποι ανύπαρχτοι. Πλεούμενα επίσης. Είπαμε, ψυχή ζώσα δεν υπάρχει στο γιαλό. Εδώ που έσφυζε η λαχταριστή μέγγενη των μελαψών σωμάτων, πριν λίγο καιρό. Και δεν υπήρχε άπλα να στρώσεις την πετσέτα σου...

Εδώ, τώρα, οι πέρλες των πεύκων αγκαλιάζουνε το ακύμαντο νερό κι αγκαλιαστές ρουφάν τον ύπνο του δικαίου.

Βούτηξα στο κρυστάλλινο νερό κι έκαμα ένα γύρο στο μισοφέγγαρο της ακτής. Το νερό σχημάτιζε ομόκεντρους κύκλους γύρω από το σώμα μου, ένδειξη της απόλυτης αδράνειας του υγρού τοπίου.

Ξεγιαλώνοντας με ήρεμες απλωτές επισκοπευα το βαθύ πράσινο φως που ξάγκριζε από την πυκνή συστάδα των πεύκων.

Όμως νά, εκείδά στο βάθος της συστάδας ξεπόριζε ένα αλλιώτικο φως, ασπρουλιάρικο, που αλάτιζε το πευκένιο τρίχωμα του δάσους.

Τι νάτανε άραγε εκείνη η άσπρη κηλίδα, ανάμεσα στις βαθιές, βουβές, βελονόφορες διακλαδώσεις των πεύκων;

Βγήκα από το νερό κι έτρεξα ανήσυχος, απορημένος κι ανύποπτος, σε κείνο το άσπρο κηλιδωτό σημάδι του δάσους.

Όσο το πλησίαζα όμως, πίσω από τους κλάδους, τους κορμούς και τις βελόνες των πεύκων, όπως ήτανε κρυμμένο επιτίδεια, τόσο το άσπρο στίγμα έπαιρνε σχήμα θαλασσινό και το σχήμα αυτό γύρευε βαφτιστήρα, να τ' ονομάσει, καταχωρίζοντάς το στο νηολόγιο των αγνώστων ψυχών της θάλασσας.

Τα μάτια μου, πίσω από την κουρτίνα του δάσους, άγγιξαν πλήθος μικροπράγματα της ναυσιπλοΐας: Αλμπουρα, καρίνα, ρέλια, λαγουδέρα και πηδάλιο.

Καΐκι ήταν απόφοιτο, τραβηγμένο πάνω σε "βάζα" και λουφαγμένο μέσα στην αγκαλιά των πεύκων, ξεχασμένο από τις θά-

λασες μα όκι κι απ' τον καπετάνιο του που το λυπήθηκε, αρνήθηκε την επιδότηση και δεν το δήλωσε, για να το αποκαθλώσει, παραδίνοντάς το στη φωτιά και τη χόβολη. Τόχε κρυμμένο πίσω απ' τα πεύκα, για να το βλέπει, να νοσταλγεί και να κλαίει πότε - πότε...

Και κείνο το άψυχο πράμα, βουλιαγμένο στις πευκοβελόνες, να το βλέπεις και να σπαράζει η καρδιά σου, καθώς νιώθεις ν' αποζητάει, διψασμένο, τα γνώριμα κι από καιρό χαμένα ύφαλα.

Μιαν επανεμβάπτιση, μέσα στο φυσικό του χώρο...

Γ' ΤΟ ΕΡΕΙΠΙΟ ΤΟΥ ΓΕΡΑΚΑ

Είχα σκαρφαλώσει στο Κουβούλι κι από την κορυφή του βουνού αγνάντευα, εκτός απ' όλα τα ερημόνησα και το υπέροχο κλειστό ορμητήριο του Γέρακα.

Το βουναλάκι της Ανάληψης, ο σφραγισμένος φυσικός όρμος κι η δαντελωτή ανάπτυξη της βόρειας βραχωμένης ακτής, με προκάλεσαν να κατφορίσω

ως το Διάσελο και να πάρω το δρόμο για το Γέρακα.

Εκεί με περίμεναν ο Θοδωρής και η Μαγδαληνή, δυο ακέραιοι άνθρωποι, ηλικιωμένοι, κι ωστόσο πληγωμένοι από το Χάρο νησιώτες, που ζούσαν ολοχρονίς στο κτηματάκι τους, διακόσα μέτρα από τον όρμο και δεν το εγκατέλειπαν μήτε για εφόδια μήτε για σουλάτσο.

Ήταν όμως μεσημέρι κι αναπαύονταν κι έτσι είπα να τραβήξω πρώτα ως το λιμανάκι που δεν το είχα βέβαια και σε σπουδαία εκτίμηση, από τα παλιά τα χρόνια.

Περπάτησα ως το μόλο έχοντας στην πλάτη μου το σχεδόν ερειπωμένο Ερευνητικό Κέντρο για τη Φώκια, όπου ήταν αραγμένα τα “νέα” Καϊκια, σ’ ένα από τα οποία το μάτι μου πήρε τον καπτα – Σπύρο, που τον ήξερα για ταβερνιάρη, συνταξιούχο πια.

Ο Σπύρος είχε πάρει ένα “καινούργιο”, καμπινάτο, μεταχειρισμένο όμως σκάφος, με τις ευλογίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης κι έκαμε τώρα τον ψαρά, ψαρεύοντας τονάκια και ξιφιούς.

Χαιρετηθήκαμε και με ρώτησε – καθώς είχε γίνει και πρόεδρος του – για τον Αλιευτικό Συνεταιρισμό που το καμαράκι του στο Πατητήρι δεν είχε δηλωθεί στο Κτηματολόγιο.

Κάτι του είπα κι έφυγα βιαστικός – γιατί δεν ήθελα να βλέπω όλα αυτά τα πλαστικά τουσμπλέκια στο Γέρακα, να γουργουρίζουν ως Καϊκια – τραβώντας στην άκρη του γαλίνιου όρμου, όπου το μάτι μου το προσέκλυσε συγκινώντας το μια κατακόκκινη μάζα σαπιόξυλων που έπλεε πάνω στην κατάλευκη βοτσαλιά, απάλλαχτα όπως ρεμβάζει ένας στεκάμενος ερωδιδός στην ακίνητη κρούστα μιας λίμνης.

Κοντοζύγωσα εκείνη τη μάζα που έπαιρνε σιγά - σιγά σχήμα και μορφή. Στραβόξυλα, μαδέρια, τιμονιέρες, νέφτια, στράλια και ξυλόπροκες, όλα ένας αχταρμάς κι ένας ακατάβλητος πλούτος ξύλινης πατίνας που απέπνεε μια τραχιά αποφορά μπόγιας, πίσσας και καλαφατισμένου σκαριού. Όλα σκόρπια το ένα πάνω στο άλλο κι όλα πα στα βότσαλα και στις αχι-

βάδες που είχαν ξεγιαλώσει κι ευτυχούσαν πλάι στον ανεπαίσθητο φλοίσβο του κλειστού όρμου.

Δίπλα απ’ τα σύνεργα και τα εξαρτήματα του πάλοι ποτε καϊκιού υψώνονταν ένα παλιό πέτρινο κονάκι με ξεδοντιασμένα βυζαντινά κεραμίδια που είχε ρημάξει κι αυτουνού η στέγη, μ’ ασφαλώς κάποτε θα είχε ζεστανει, στις άγριες μέρες του χειμώνα, ανθρώπους που ξεροστάλιαζαν στο πέλαγο βαρεμένοι απ’ τ’ ανεμοδούρια.

Ήταν το μόνο χτίσμα στο αραξοβόλι του Γέρακα και τώρα λυπόμουνα που τόβλεπα να μαραζώνει δίπλα στο αποσυθεμένο Καϊκι, δυο αγκαλιασμένα, νεκρά αναμνηστικά του καλού καιρού.

Ο ιδιοκτήμονας των σάπιων ξύλων, που κάποτε ήταν τρεχαντήρι καλοτάξιδο και βρεχάμενο, τώρα τώτρωγε ο σκώρος πλάι στο νερό, δεν τόχε σε καλό να το ξηλώσει για χάρη της ευρωπαϊκής νόρμας, αφήνοντάς το εκεί, να το φάει ο καιρός και η σήψη.

Κι όλα τούτα τα διαλυμένα ξύλα, απ’ τα οποία πλάθονταν τ’ αληθινά ταξίδια, να θέλουν να ξανασμίξουν, ν’ ανέβουν τόνα πάνω στ’ άλλο, να ξαναγίνουν τρεχαντήρι, σκούνα ή βρατσέρα και “σπώντας βέργες ανεμώδεις” να σκορπίσουν στον αέρα “πραγματικότητες παντοτινές”...

Ο Θοδωρής κι η Μάγδα, ύστερα από λίγο με βύθισαν πιότερο στη λύπη, με όσα μου αφηγήθηκαν για το ανήμερο σκαρί, το “Νικήλαο”, όπως ήτανε τ’ όνομα του καϊκιού. Τρεχαντήρι με τα όλα του. Ονομα και πράμα...

Είναι κρίμα λοιπόν, όπως λέει κι ο Ρόμπερτ Μαγκέιμπ – ο “Έλληνας” που γεννήθηκε αλλού -, αλλά και ενοχή, όπως πιστεύω εγώ, που τα καϊκια μας, αυτός ο περήφανος και πανέμορφος στόλος του αρχιπελάγου μας, να τελειώσουν τη ζωή τους κρυμμένα μέσα στα πεύκα ή διαλυμένα στις άκρες των νησιώτικων γιαλών, γιατί έτσι το θέλησαν, το αποφάσισαν και το θεσμοθέτησαν τα κοράκια των ευρωπαϊκών δρυμών...

